

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

БІЛОКОПИТОВ Дмитро Вікторович

УДК 352/354-1

**РОЗВИТОК ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ДЗЮНДЗЮК Вячеслав Борисович,
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, завідувач кафедри політології та філософії.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
СТЕПАНОВ Віктор Юрійович,
Харківська державна академія культури
Міністерства культури України, декан факультету управління та бізнесу;

кандидат наук з державного управління, доцент
ТЕРЕЩЕНКО Діна Акрамівна,
Харківський національний університет будівництва та архітектури, доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться *«31» березня 2017 р. о 13-00* годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 61001, м. Харків, просп. Московський, 75.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (61001, м. Харків, пр. Московський, 75).

Автореферат розісланий *«28» лютого 2017 р.*

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. О. Кузнецов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Останніми роками у зв'язку з проголошеним курсом на європейську інтеграцію проблеми розвитку громадянського суспільства відносяться до найбільш обговорюваних в Україні. Цей інтерес є цілком природним, оскільки формування громадянського суспільства нерозривно пов'язано з розвитком і становленням правової держави, демократії та ринкової економіки – основними цінностями Європейського Союзу. Проте до сьогодні тривають дискусії щодо сутності цього явища, можливих форм і механізмів його реалізації в умовах трансформаційних перетворень. Більшість дослідників погоджуються, що громадянське суспільство не можна уявляти проміжною ланкою між сферою виробництва товарів і послуг і сферою публічного управління – воно органічно проникає в усі сфери життєдіяльності людини і є разом із державою однією з провідних сил суспільного розвитку. При цьому останнім часом неабиякий вплив на процеси суспільного розвитку здійснюють процеси глобалізації, що мають як позитивні, так і негативні наслідки для національних держав, їхніх економік, політики та громадської сфери. Отже, налагодження взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в Україні, що повинна мати на меті, з одного боку, підсилення позитивних ефектів від глобалізації, а з іншого – пом'якшення негативних, набуває особливої актуальності.

Необхідно відзначити, що методологічні та прикладні питання багатоаспектної проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні досліджувалися багатьма вченими. Серед них варто виділити, зокрема, таких, як Е. Афонін, В. Бакуменко, А. Баровська, Т. Бельська, Н. Бенюх, П. Біленчук, О. Білий, О. Вінніков, Р. Войтович, О. Голобуцький, В. Головій, С. Демченко, В. Дзюндзюк, Г. Зеленько, В. Корженко, В. Кравчук, А. Красносільська, В. Купрій, В. Ладиченко, Ю. Левенець, І. Матвєєнко, М. Мєсюк, Ю. Михальський, А. Михненко, В. Місюра, В. Нікітін, В. Новак, Л. Новоскольцева, О. Онищенко, О. Пухкал, Л.Самойленко, О. Сергєєва, В. Слосаренко, С. Степаненко, В. Стаханов, Ю. Сурмін, Д. Терещенко, С. Телешун, Ю. Тищенко, А. Ткачук, О. Чаплигін, О. Якубовський та ін.

На формування авторського бачення проблематики взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства вплинули погляди зарубіжних вчених, зокрема ідеї, висловлені у працях Дж. Баттерфілда, М. Вейгла, С. Гінера, Е. Гоулднера, Р. Даля, С. Елісона, Й. Зонінзайна, Д. Кінома, Дж. Коена, Р. Кокса, Х. Лінца, Кл. Оффе, Л. Сандстрьома, С. Стренджа, Ю. Габермаса, К. Ханна, Дж. Холла, Ф. Шміттєра та ін.

Більшість наявних досліджень розглядали феномен громадянського суспільства виключно в контексті створення умов для його розвитку. Тим часом, після завершення етапу його становлення та з урахуванням впливів зовнішнього середовища, зокрема глобалізації, нагальним є питання підвищення його ролі у процесах соціально-економічного та політичного розвитку України, більш активного залучення громадськості до процесів публічного управління.

Роботи із зазначеної проблематики присвячено, як правило, окремим питанням взаємовідносин органів публічної влади з громадськістю, проте в Україні поки не сформовано цілісну теорію механізмів комунікативної взаємодії органів публічної влади з громадськістю в умовах переходу від авторитарних форм правління до демократії. Це й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційної роботи пов'язана з науково-дослідними роботами «Публічне урядування у сучасній державі» (державний реєстраційний номер 0112U001159), а також «Підвищення ефективності механізму організації публічного управління на регіональному та місцевому рівнях» (0116U003318), що розроблялись та виконуються кафедрою політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. У межах першої теми автором на теоретичному рівні визначені складові механізмів взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в розвинених країнах, у межах другої – організаційно-правові засади та основні проблеми налагодження такої взаємодії в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій із налагодження взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні підходи до взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади, а також визначити зміст таких понять, як «громадянське суспільство» та «глобалізація»;
- проаналізувати та визначити етапи становлення й розвитку взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства за часів незалежності України;
- з'ясувати основні проблеми взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в сучасній Україні;
- визначити принципи налагодження соціального партнерства органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства на місцевому рівні в Україні;
- розробити механізм взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації.

Об'єкт дослідження – взаємодія органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Предмет дослідження – розвиток взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі державного

управління, соціології, права, політології, матеріали науково-практичних конференцій тощо. Використовувалися також загальнонаукові методи: індукції та дедукції (для визначення можливостей застосування кращого закордонного досвіду щодо вдосконалення взаємодії між органами публічної влади і інститутами громадянського суспільства в Україні), структурно-функціональний (для визначення організаційно-правових засад взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в Україні) та історичний аналіз (дослідження розвитку громадянського суспільства за кордоном та в Україні), системний підхід (для опису системи взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади), моделювання (для опису стратегій взаємодії держави з акторами глобального громадянського суспільства), порівняльний аналіз (для аналізу тенденцій розвитку громадянського суспільства в розвинених країнах), соціологічного опитування (для визначення основних проблем діяльності громадських об'єднань в Україні) тощо. Нормативну основу дослідження складають Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади України тощо. Емпіричну базу дослідження становлять дані соціологічних опитувань, що проводилися на базі Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і визначенні практичних рекомендацій із налагодження взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації. Новизна наукових результатів конкретизується в таких положеннях:

уперше:

– розроблено механізм взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації, який засновано на розподілі сфер компетенцій і відповідальності між ними; доводиться, що до *сфери компетенцій і відповідальності інститутів громадянського суспільства* як на центральному, так і на регіональному рівні віднесено: пом'якшення впливу глобалізаційних процесів для громадян; сприяння успішній соціалізації громадян; сприяння легітимазії інститутів публічної влади та національної держави; сприяння демократизації системи публічного управління; сприяння економічній конкурентоспроможності держави; допомога державі в захисті національних інтересів на міжнародній арені та ін.; до *сфери компетенцій і відповідальності органів публічної влади* на центральному рівні належать: захист національного суверенітету; захист демократії; захист національного інформаційного простору; створення умов для самореалізації кожної особистості; національна та громадська безпека; залучення до управління різноманітних соціальних акторів; *сфера компетенцій і відповідальності органів*

публічної влади на місцевому рівні окреслена такими функціями: забезпечення законності на відповідній території, роль координатора партнерських відносин, визначення меж соціальної відповідальності партнерів на місцевому рівні; представлення позицій усіх зацікавлених суб'єктів під час прийняття управлінських рішень; залучення громадських організацій до розроблення й виконання цільових проектів і програм соціального та економічного розвитку; здійснення заходів щодо активізації процесу демонополізації послуг у соціальній сфері в умовах глобалізації;

удосконалено:

– обґрунтування принципів налагодження соціального партнерства на місцевому рівні, до яких віднесено принципи: взаємної зацікавленості; публічності і гласності; довіри; розподіленої відповідальності за виконання взятих на себе зобов'язань; відкритої конкуренції; колегіальності в розробленні спільних рішень, обов'язковості виконання їх сторонами; рівноправності сторін у постановці й обговоренні питань, прийнятті рішень, контролі над їхнім виконанням; добровільності у прийнятті зобов'язань; поєднання суспільно значущих, корпоративних і приватних інтересів; вимірюваності результатів; правового забезпечення;

– періодизацію становлення й розвитку взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства за часів незалежності України шляхом виокремлення таких етапів: *початковий етап* (1992–1995 рр.), *етап правової регламентації* (1996–2003 рр.), *етап початку налагодження взаємодії* (2004–2011 рр.), *етап інституціоналізації взаємодії* (2012 р. – до сьогодні);

дістали подальшого розвитку:

– розуміння феномена громадянського суспільства, яке складається, з одного боку, з публічно-політичного компонента, що включає мережу громадських організацій та структур, які виходять на публічно-політичну арену: громадські рухи, об'єднання, асоціації тощо, і спрямовані на вирішення проблем на макрорівні; з іншого боку – приватного компонента, сформованого з утворень, які включають громадян, об'єднаних за інтересами для вирішення приватних (локальних) проблем (мікрорівень), а також трактування змісту поняття «глобалізація», яке визначається як новий етап розвитку людської цивілізації, багатовимірний процес, що одночасно відбувається майже в усіх сферах життєдіяльності, починаючи з економіки, фінансів, комунікації та публічної політики і закінчуючи культурою та ідентичністю, що передбачає зростання інтеграції, уніфікацію практик, збільшення взаємозалежності;

– визначення основних проблем взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в Україні, які полягають, з одного боку, у недосконалій правовій регламентації даного процесу, з другого – у відсутності належної управлінської культури, небажанні місцевих органів влади співпрацювати з громадськими організаціями, з третього – у надмірній централізації, бюрократизації та політизації діяльності органів публічної влади.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їхнього використання в діяльності органів публічної влади, зокрема реалізації нових форм і методів соціального партнерства.

Розроблена автором методика налагодження взаємодії між місцевими органами влади та громадськими організаціями, заснована на механізмах соціального партнерства та кооперації, знайшла упровадження в діяльності Харківської обласної ради (довідка про упровадження від 08.09.2016 р. №01-44/2032), а також запропонована автором технологія соціального партнерства використана в поточній діяльності Департаменту житлового господарства Харківської міської ради (довідка про упровадження від 02.09.2016 р. №187).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі сформульовані у ній висновки, теоретичні положення та пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях автора. У дисертації не використовувалися ідеї співвиконавців науково-дослідної роботи.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження обговорювалися на щорічних науково-практичних конференціях Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (2015–2016 рр.). Ідеї, положення й висновки дисертаційного дослідження апробовано на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, зокрема XVI міжнародному науковому конгресі «Державне управління та місцеве самоврядування» (Харків, 2016 р.), Другій щорічній науково-освітній виставці «Публічне управління XXI» (Харків, 2015 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія та практика державної служби: стратегія реформ 2020» (Дніпропетровськ, 2015 р.) та ін.

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено в 9 публікаціях, із них 6 – у наукових фахових виданнях у галузі науки «Державне управління». Загальний обсяг публікацій становить 3,6 авт. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Її повний обсяг становить 211 сторінок, у тому числі: рисунків – 16 (на 12 сторінках), таблиць – 5 (на 3 сторінках). Список використаних джерел налічує 284 найменування (на 28 сторінках), у тому числі іноземною мовою – 73.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукового розроблення, розкрито зв'язок з науковими проектами, програмами, планами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, а також наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їхню апробацію та публікацію.

Перший розділ – *«Взаємодія органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства у вимірах глобалізаційних процесів»* – присвячено

узагальненню наукових досліджень щодо обґрунтування процесу взаємодії органів публічної влади з громадськістю, розгляду глобалізації як суспільно-політичного феномена та визначення характеру його впливу на суспільні відносини, зокрема взаємодію органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, досліджено роль інститутів громадянського суспільства (ІГС) у процесах демократизації системи публічного управління в умовах глобалізації та ін.

Виявлено, що в контексті взаємодії органів публічної влади з громадськістю можна виділити дві головні функції громадянського суспільства: соціальну та нормативну. Перша окреслює роль громадянського суспільства в соціальних практиках. У цьому сенсі громадянське суспільство – агреговане явище, що поєднує специфічну сукупність суспільних комунікацій і соціальних зв'язків, соціальних інститутів і соціальних цінностей, головними суб'єктами якої є: громадянин зі своїми правами і громадські (неполітичні, некомерційні й недержавні) організації, асоціації, об'єднання, громадські рухи й інститути. На відміну від соціальної функції, у другому випадку громадянське суспільство має переважно статус нормативної концепції, яка сприяє мотивації громадян та інших соціальних суб'єктів до розвитку змісту і різних форм громадянської активності. Для суспільств, що трансформуються, особливе значення має саме ця функція (табл. 1).

Таблиця 1

Ознаки громадянського суспільства

Типи основ громадянського суспільства	Характеристики
Політико-правові	- децентралізація владних повноважень; - принцип поділу влади; - доступ громадян до участі в державних і суспільних справах; - верховенство закону та рівність усіх перед законом (незалежний суд, політичний плюралізм, незалежні ЗМІ, забезпечення прав людини у всіх сферах життя)
Економічні	- існування різноманітних форм власності; - повага до приватної власності; - розвинена багатоукладна економіка; - регульовані ринкові відносини
Духовні та моральні	- захист базових людських свобод (свобода слова, сумління, віросповідання тощо); - повага до різних культур та меншостей; - толерантність

Обсяг і значущість функцій громадянського суспільства визначають міру його впливу на державну політику і на політичне життя в цілому. Цей вплив здійснюється постійно через діяльність складових громадянського суспільства – асоціацій та інститутів, через формування в його середовищі громадської думки.

Аналіз базових характеристик громадянського суспільства дозволяє визначити зміст цього поняття і розглядати його як своєрідну бінарну опозицію: сферу того, що є відносним, але приватним у сучасному соціумі та існує в дуалістичній формі. Ця форма складається, з одного боку, з публічно-політичного компонента, який включає мережу громадських організацій та структур, що виходять на публічно-політичну арену: громадські рухи, об'єднання, асоціації тощо, і спрямовані на вирішення проблем на макрорівні. З іншого боку, приватний компонент, сформовано з утворень, що включають громадян, об'єднаних за інтересами для вирішення приватних (локальних) проблем (мікрорівень).

Узагальнення сучасних підходів до дослідження складних процесів взаємодії ІГС з різними рівнями соціуму і ролі громадянського суспільства в системі публічного управління привело до визнання доцільності використання під час дослідження громадянського суспільства чотириелементної моделі, у рамках якої фіксуються відмінності між державою, органами публічної влади нижчого рівня, громадянським суспільством і економічним суспільством. Методологічний підхід, заснований на використанні цієї моделі, дозволяє уникнути жорсткого вибору між деполітизацією суспільства, коли політичний вимір приписується лише державі, позбавляючи громадянське суспільство можливості участі в публічно-політичній діяльності, і його надполітизацією, коли всі аспекти громадянського суспільства розглядаються як політичні або такі, що підлягають політизації.

У дисертації наголошується на тому, що останнім часом громадянське суспільство навіть у розвинених країнах зіткнулося з низкою викликів, найважливішими серед яких стала корпоратизація економіки, перевантаженість публічного сектора, розвиток технокультури, збільшення міграції та глобалізація. Глобалізація, з одного боку, послаблюючи національну державу, послаблює і національне громадянське суспільство, однак певною мірою це відбувається також під впливом самої природи плюралістичної та децентралізованої діяльності громадських організацій. З іншого боку, у відповідь на вплив глобалізації відбувається посилення впливу громадянського суспільства на державу, адже в умовах «розпилення» влади держави під впливом процесів глобалізації створюється своєрідна ніша для діяльності різних посередницьких структур, а також елементів так званого негромадянського суспільства. Широкий історичний, політичний і соціокультурний зміст цих процесів відповідає багатозначності і суперечливості самого феномена глобального громадянського суспільства. Тож, можна зазначити, що глобальне громадянське суспільство вже є реальним актором сучасної міжнародної політики, здатним створити альтернативу і навіть нейтралізувати чинні конфігурації глобальної влади та управління, висувуючи та лобіюючи альтернативні цінності. При цьому треба акцентувати на своєрідній проекції традиційної диспозиції: громадянське

суспільство – держава, яку певним чином перенесено на світовий рівень у відносини глобальної громадськості (global polity) – глобальне управління (global governance). Аргументами на користь такого бачення глобального громадянського суспільства як етично-нормативного ідеалу справедливості й демократичної участі є «анонімна» система глобального правління з її невідповідністю світовій громадськості, відсутністю прозорості у прийнятті рішень, вакуумом демократії і дефіцитом демократичної участі. Цей дефіцит і повинен компенсуватися розвитком глобального громадянського суспільства як природної демократичної протиположності новій системі глобального управління.

Як довело дослідження, основне завдання громадянського суспільства в умовах глобалізації полягає не в досягненні певних змістовних цілей, у тому числі захопленні влади, а в демократизації цінностей, норм і інститутів, які, зрештою, упроваджуються в політичну та управлінську культуру. Адже саме громадська участь, формуючи у громадян здатності до діалогу, артикуляції й агрегації інтересів, навчаючи їх терпимості, самостійності й відповідальності, і сприяє упровадженню демократичних настанов у публічну сферу. У зв'язку з цим особливу роль відіграють ІГС. Саме вони можуть зміцнити демократію, продукуючи нових політичних і громадських лідерів, виступаючи протиположністю і контролером влади, одночасно допомагаючи їй у створенні та упровадженні публічних політик, збільшуючи громадську участь і зміцнюючи атмосферу колективної довіри і толерантності. При цьому процес демократизації системи публічного управління ніколи не можна вважати завершеним.

У другому розділі – «Сучасні практики взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства» – аналізується розвиток взаємодії між ІГС та органами публічної влади в розвинених країнах, досліджуються організаційно-правові засади взаємодії між громадськими організаціями та державою в Україні, визначаються актуальні проблеми в діяльності місцевих органів влади, що негативно впливають на ефективність взаємодії з громадськими організаціями.

Аналіз взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в сучасній Україні дозволяє виокремити декілька етапів, зумовлених організаційно-правовим забезпеченням цього процесу: *початковий етап* (1992–1995 рр.) – з моменту проголошення незалежності в Україні почали активно розвиватися різноманітні громадські рухи. Цей процес був зумовлений низкою причин, головними з яких можна назвати збільшення прав і свобод громадян та зменшення державного контролю над суспільними процесами. Між тим нормативно-правове забезпечення розвитку громадянського суспільства тривалий час не відповідало суспільним вимогам; *етап правової регламентації* (1996–2003 рр.) – важливим кроком легалізації діяльності об'єднань громадян в Україні стало прийняття у 1996 р. Конституції України, а також законів України «Про благодійництво та благодійні організації», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про політичні партії», «Про органи самоорганізації населення», Цивільного кодексу України та ін., які заклали правовий фундамент для функціонування інститутів громадянського

суспільства в Україні; *етап початку налагодження взаємодії* (2004–2011 рр.) – даний етап бере свій старт з видання у середині 2004 р. Указу Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Відповідно до цього документа, органи виконавчої влади отримали доручення проводити консультації з громадськістю щодо нормативно-правових актів, які стосуються прав і свобод громадян, проектів державних і регіональних програм соціально-економічного розвитку, а також звітів про виконання державного та місцевих бюджетів; *етап інституціоналізації взаємодії* (2012 р. – до сьогодні) – з метою наближення українського законодавства до європейських стандартів у березні 2012 р. Верховною Радою України був ухвалений новий Закон України «Про громадські об'єднання», який відкрив нові можливості щодо інституціоналізації взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в сучасній Україні. З метою імплементації положень цього Закону Президентом України була затверджена Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Новим кроком у розвитку організаційно-правових засад відносин між державою та громадянським суспільством стало ухвалення 26 лютого 2016 р. Указу Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні».

Задля виявлення актуальних проблем у діяльності місцевих органів влади, що негативно впливають на ефективність взаємодії з громадськими організаціями, автором у період з 10 вересня по 28 листопада 2015 р. проведено власне соціологічне дослідження (*загальна кількість опитаних – 222 особи*). Як свідчать результати дослідження, потреба в активізації діяльності інститутів громадянського суспільства є достатньо високою, а організації, що існують, не використовують наявний потенціал для захисту та представлення інтересів громадян під час взаємодії з іншими секторами суспільства. Зокрема, рівень довіри (рис. 1) і рівень інформованості про їхню діяльність на фоні інших суб'єктів громадсько-політичної діяльності є середнім.

Одним із найбільш значущих чинників підвищення рівня довіри громадян до органів публічної влади, на думку експертів, є прозорість їхньої роботи (88 % відзначили це). Трохи менш значущими, та при цьому важливими інструментами підвищення довіри до суб'єктів суспільно-владних відносин експерти назвали використання інформаційно-комунікаційних технологій (57 %), управлінських інновацій (59 %) і належну організацію діяльності громадських рад (62 %), у роботі яких активну участь повинні брати представники громадського сектора. До речі, діяльність громадських рад, на думку 34 % опитаних, може сприяти і забезпеченню стандартів етичної поведінки під час вирішення конфліктів між представниками органів публічної влади та громадськості.

Аналізуючи стан функціонування інститутів громадянського суспільства в Україні, можна виділити такі основні проблеми: слабка фінансова та матеріальна база, що зумовлене відсутністю законодавчих умов для залучення коштів своїх членів і пожертвувань, ведення власної господарської діяльності (зокрема, надання платних послуг) та слабка державна підтримка; складна процедура

реєстрації, звітності й припинення діяльності; неопрацьованість механізмів державної підтримки діяльності, наприклад державних грантів держави для виконання на конкурсній основі необхідних суспільству робіт, особливо в соціально-гуманітарній сфері; відсутність механізмів закріплення участі громадських інститутів у цивілізованих формах лобіювання; неузгодженість форм впливу інститутів громадянського суспільства на процес ухвалення та реалізації публічно-управлінських рішень, зокрема на місцевому рівні, та ін.

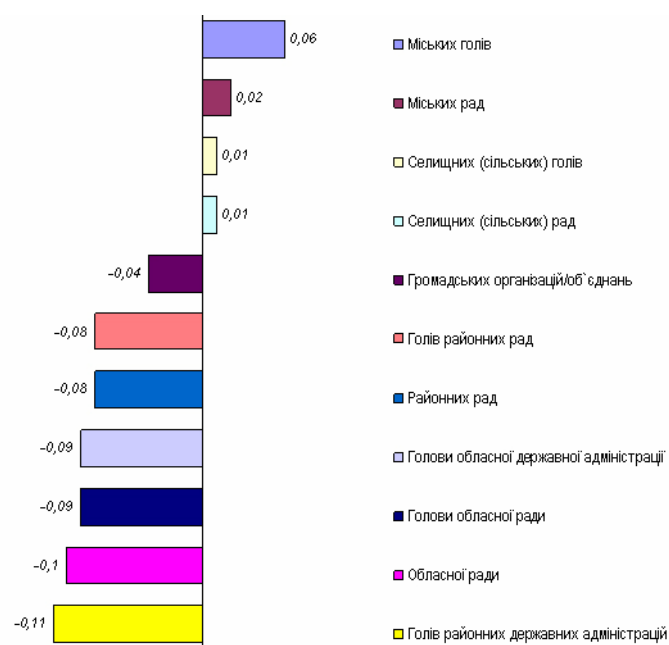

Рис. 1. Оцінка рівня довіри респондентів до різних суб'єктів суспільно-владних відносин (за індексом довіри (I_д) від -1 до 1, де -1 – зовсім не довіряють, -0,5 – скоріше, не довіряють, 0 – десь довіряють, десь ні, 0,5 – скоріше, довіряють, 1 – повністю довіряють)

У третьому розділі – «Напрями вдосконалення взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в Україні» – обґрунтовано механізм взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації, заснований на розподілі сфер компетенцій і відповідальності між ними, запропоновано інституційні принципи розвитку відносин держави і громадянського суспільства в епоху глобалізації тощо.

Обґрунтовано, що одним із перспективних напрямів удосконалення взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в

умовах глобалізації можна вважати механізм, що заснований на розподілі сфер компетенцій і відповідальності між ними (рис. 2).

Рис. 2. Механізм взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації

Ключовим інструментом взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства на місцевому рівні має стати соціальне партнерство, що являє собою інституціоналізовану, організовану діяльність різноманітних суб'єктів соціального та економічного розвитку, засновану на пошуку компромісів, довірі та повазі один до одного і спрямовану на досягнення спільних і взаємозначущих цілей та захист спільних і взаємозначущих інтересів.

На практиці отримали поширення дві моделі соціального партнерства на місцевому рівні. У рамках першої моделі взаємодію можна назвати ситуаційною, і вона виникає тільки в тих випадках, коли в одній зі сторін з'являється потреба у співпраці. У рамках другої моделі відбувається постійна взаємодія ІГС та органів публічної влади в межах певних легалізованих та інституціоналізованих структур. Основними принципами, на яких будуються відносини між інститутами громадянського суспільства та органами публічної влади за другої моделі, є: взаємна зацікавленість, публічність і гласність, довіра, розподілена відповідальність за виконання взятих на себе зобов'язань; колегіальність у розробленні спільних рішень і обов'язковості їхнього виконання сторонами; рівноправність сторін у постановці й обговоренні питань, прийнятті рішень, контролі над їхнім виконанням; добровільність у прийнятті зобов'язань; категорична неприйнятність обмеження однієї зі сторін, повага до інтересів своїх партнерів, досягнення консенсусу на основі переконання й пошуку компромісів; поєднання суспільно значущих, корпоративних і приватних інтересів; вимірюваність результатів; правове забезпечення соціального партнерства.

Конкретним напрямом реалізації соціального партнерства на місцевому рівні є забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у виконанні проектів і програм соціального розвитку. Найтипівішими прикладами таких проектів, програм послуговують ті, які спрямовано: на забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина; забезпечення гендерної рівності; надання громадянам безкоштовної правової допомоги; захист прав споживачів, вирішення проблем якості товарів і послуг споживчого призначення; збереження житлового фонду, благоустрою території; популяризацію здорового способу життя, фізкультури і спорту, організацію дозвілля; навчання й перепідготовку осіб зі зниженою конкурентоспроможністю на ринку праці; виховання толерантності, профілактику екстремізму і ксенофобії, зміцнення міжетнічної стабільності і соціальної безпеки; громадсько-патріотичне і духовне виховання дітей та молоді, збереження й популяризацію вітчизняної історичної та культурної спадщини; психологічну, фізичну та іншу допомогу інвалідам та ветеранам; сприяння викоріненню асоціальних явищ (наркоманія, алкоголізм, бродяжництво тощо); пропаганду вітчизняної історії, культури і традицій, розвиток громадянської освіти; використання можливостей сучасних інформаційних технологій для забезпечення широкого доступу користувачів до інформації.

Стверджується, що органи публічної влади України мають не тільки зберігати, але й розвивати різні рівні громадської та асоціативної діяльності, оскільки окремі індивідууми і групи завжди шукали і будуть шукати способів і форм, що забезпечують їм як горизонтальну, так і вертикальну мобільність для реалізації своїх інтересів. При цьому інститути громадянського суспільства мають всіляко підтримувати національні держави, оскільки саме вони є їхніми найближчими союзниками у протистоянні з організованими силами, які містять велику суспільну загрозу: міжнародним тероризмом, криміналітетом тощо, і які прийнято називати негромадянським суспільством.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження було вирішено важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і визначення практичних рекомендацій із налагодження взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації. Зокрема, зроблено такі узагальнені висновки:

1. З'ясовано, що громадянське суспільство є складним публічно-політичним і соціальним феноменом. Воно завжди виступає в дуалістичній формі та складається, з одного боку, з публічно-політичного компонента, що включає мережу громадських організацій та структур, які виходять на публічно-політичну арену: громадські рухи, об'єднання, асоціації тощо, і спрямовані на вирішення проблем на макрорівні. З іншого боку – з приватного компонента, сформованого з утворень, що включають громадян, об'єднаних за інтересами для вирішення приватних (локальних) проблем (мікрорівень). На макро- і на мікрорівні діють інститути громадянського суспільства, що мають різні правові форми: політичні партії, профспілки, церкви, органи самоорганізації, а також численні інші організації, включаючи асоціації, фонди, організації професіоналів тощо. Між тим головними системоутворювальними елементами є неурядові, або громадські, організації. Ключовими характеристиками інституціоналізації діяльності для них є постійність (постійний, а не тимчасовий характер діяльності), організованість (мають відносно стабільну організаційну структуру), саморегульованість (тобто повністю ведуть і контролюють свої справи), легальність (тобто дія на основі закону і в рамках правового поля), плюралізм (добровільність вступу, свобода волевиявлення), незалежність (від держави, бізнесу тощо) і публічність (відкрита участь у громадському житті). Виявлено, що останнім часом громадянське суспільство зазнало низки впливів на його розвиток. Серед таких можна назвати корпоратизацію економіки, експансію держави, переваженість публічного сектора, міграцію та глобалізацію. Глобалізація являє собою якісно новий етап розвитку людської цивілізації, багатовимірний процес, який одночасно відбувається майже в усіх сферах життєдіяльності, починаючи з економіки, фінансів, комунікацій, публічної політики і закінчуючи культурою та ідентичністю, що передбачає

зростання інтеграції, уніфікацію практик, збільшення взаємозалежності. Глобалізація разом із позитивними аспектами (збільшення комунікацій, удосконалення процесів поділу праці, підвищення стандартів життя, удосконалення правового поля тощо) має і такі негативні прояви, як, наприклад, експансія транснаціональних корпорацій, ослаблення держави, збільшення загрози тероризму тощо. Одним із найістотніших проявів глобалізації є глобальне громадянське суспільство.

2. Визначено, що взаємодія між державою та громадянським суспільством в Україні пройшла чотири основних етапи, зумовлених організаційно-правовим забезпеченням цього процесу. Перший етап – початковий (1992–1995 рр.): основна подія – ухвалення Закону України «Про об'єднання громадян». Другий етап – правової регламентації (1996–2003 рр.) – включав ухвалення Конституції України та багатьох інших законів, що регулюють діяльність інститутів громадянського суспільства. Третій етап – початок налагодження взаємодії (2004–2011 рр.): у цей період було регламентовано участь представників громадських об'єднань у роботі дорадчих рад при органах влади, легалізовано процедури проведення громадських експертиз, консультацій із громадськістю тощо. Четвертий етап – інституціоналізації взаємодії (2012 р. – до сьогодні): на початку цього етапу було ухвалено новий Закон України «Про громадські об'єднання», а останньою подією стало затвердження нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр., у якій визначено конкретні заходи для розвитку кооперації та партнерства між інститутами громадянського суспільства та органами публічної влади, сприяння розвитку різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи тощо.

3. Виявлено, що інститути громадянського суспільства в Україні ще не набули характеристик якості та вбудованості, не стали реальними суб'єктами публічної політики та інструментом захисту прав та інтересів громадян. Результати проведеного експертного опитування констатували низький рівень довіри громадян до більшості суб'єктів суспільно-владних відносин, у тому числі і до громадських організацій. Рівень обізнаності громадян про діяльність інститутів громадянського суспільства є невисоким, при цьому органи публічної влади не докладають зусиль і бажання щодо залучення громадських активістів до процесу прийняття управлінських рішень. Серед причин цього на особливу увагу заслуговують надмірна централізація, бюрократизація та політизація діяльності органів публічної влади на місцевому рівні. Нагальними залишаються і такі проблеми організаційного забезпечення діяльності неурядових організацій, як ускладненість процедури реєстрації, звітності та припинення діяльності громадських організацій, недосконалість механізмів державної підтримки їхньої діяльності, відсутність легалізованих форм участі громадських інститутів у цивілізованих формах лобювання тощо. У той же час, як показало проведене дослідження, інститути громадянського суспільства

мають великий діяльній потенціал, який можливо реалізувати за допомогою органів публічної влади, які повинні більш активно використовувати інститут соціального партнерства, зокрема громадські ради та інші інформаційно-комунікаційні механізми.

4. Доведено, що за умов глобалізації має відбутись істотна трансформація функцій держави. Вона повинна максимально зменшити свою присутність на регіональному та місцевому рівнях, розмежувавши свої функції з органами публічної влади, громадянським та економічним суспільством. Завдання держави при цьому – позбавившись частини, залишити за собою такі основні функції: захист національного суверенітету, демократії та національного інформаційного простору; забезпечення національної та громадської безпеки; створення умов для участі в управлінні якомога ширшого кола соціальних акторів, у тому числі за рахунок упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і розвитку електронного врядування; налагодження взаємодії з міжнародними неурядовими організаціями шляхом реалізації стратегії кооперації (спільної діяльності) з метою реалізації взаємовигідних проектів і програм, а також їхньої інтеграції в публічно-політичне та правове поле країни.

5. Визначено, що основними завданнями інститутів громадянського суспільства в контексті взаємодії з органами публічної влади в умовах глобалізації мають бути: формування альтернативної точки зору на зміст, методи і процеси публічного управління; підготовка політичних лідерів для органів публічного управління; виявлення та припинення зловживань публічних службовців, працівників сфери публічного управління; агрегування, артикуляція і представництво інтересів різних соціальних груп; допомога органам публічної влади в розробленні та реалізації публічної політики в різних сферах; забезпечення зростання політичної участі громадян.

Доведено, що одним із дієвих механізмів налагодження ефективної взаємодії між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства на місцевому рівні є соціальне партнерство, під яким запропоновано розуміти інституціоналізовану, організовану діяльність різноманітних суб'єктів політичного, соціального та економічного розвитку, засновану на пошуку компромісів, довірі та повазі один до одного, і спрямовану на досягнення спільних цілей і захист взаємозначущих інтересів. При цьому організаційними інструментами соціального партнерства на місцевому рівні мають бути такі: система угод і договорів; постійно діючі громадські ради; робочі та експертні групи; соціальне замовлення (на виконання робіт, надання послуг); виділення грантів (субсидій) і контроль над їхнім виконанням; спільне розроблення цільових соціальних та економічних програм; методична, правова, консультативна та організаційна допомога громадським організаціям; конкурси соціально значущих програм; громадянські форуми; ярмарки, біржі соціальних проектів і програм (у тому числі ті, що діють на електронних майданчиках).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях:

1. Білокопитов Д. В. Сутність громадянського суспільства та його функції в сучасних умовах / Д. В. Білокопитов // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 1 (49). – С. 216–223.

2. Білокопитов Д. В. Глобальне громадянське суспільство: сутність і функції / Д. В. Білокопитов // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 2 (53). – С. 58–65.

3. Білокопитов Д. В. Глобалізація як чинник впливу на сучасне громадянське суспільство / Д. В. Білокопитов // Державне будівництво : [електрон. наук. фах. вид.] : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 1. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/5/01.pdf>.

4. Білокопитов Д. В. Вплив громадянського суспільства на процеси демократизації публічно-управлінських та економічних відносин / Д. В. Білокопитов // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Вип. 46/47. – Львів : Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2016. – С. 118 – 124. (*Індексується у міжнародних наукометричних базах: Index Copernicus ICV 2014: 21.63; Google Scholar*).

5. Білокопитов Д. В. Реалізація принципів нового публічного менеджменту та належного врядування в сучасних західних моделях державного управління / Д. В. Білокопитов // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – Вип. 2 (66). – Одеса : ОРІДУ НАДУ. – 2016. — С. 50–54.

6. Белокопытов Д. В. Пути повышения роли гражданского общества в процессах демократизации публично-управленческой и экономической сфер в Украине // Власть и общество. (История, Теория, Практика) : [науч. журн.]. – 2015. – № 4 (36), ч. 1. – С. 64–76.

Інші публікації апробаційного характеру:

7. Білокопитов Д. В. Роль громадянського суспільства у процесі демократизації економічних відносин в Україні // Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни : зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (у межах Другої щоріч. наук.-освіт. виставки «Публічне управління ХХІ», приуроченої до Всесвітнього дня науки, 26 листоп. 2015 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». – С.77–82.

8. Білокопитов Д. В. Функції громадянського суспільства в процесі демократизації системи публічного управління на місцевому рівні / Д. В. Білокопитов // Теорія та практика державної служби: стратегія реформ 2020: зб. тез VIII Міжнар. наук.-практ. конф. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/202.pdf.

9. Білокопитов Д. В. Глобалізація та громадянське суспільство : особливості взаємовпливу / Д. В. Білокопитов / Публічне управління XXI століття: форсайтинг успіху : зб. тез XVI Міжнар. наук. конгресу, 21 квіт. 2016 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2016. – С.149–152.

АНОТАЦІЯ

Білокопитов Д. В. Розвиток взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Харків, 2017.

У дисертації розглядаються теоретичні засади та практичні аспекти взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації.

Доводиться, що громадянське суспільство є складним публічно-політичним і соціальним феноменом. Воно завжди виступає в дуалістичній формі та складається, з одного боку, з публічно-політичного компонента, що включає мережу громадських організацій та структур, які виходять на публічно-політичну арену: громадські рухи, об'єднання, асоціації тощо, і спрямовані на вирішення проблем на макрорівні. З іншого боку – з приватного компонента, сформованого з утворень, які включають громадян, об'єднаних за інтересами для вирішення приватних (локальних) проблем (мікрорівень).

Стверджується, що за умов глобалізації має відбутись істотна трансформація функцій держави. Вона має максимально зменшити свою присутність на регіональному та місцевому рівнях, розмежувавши свої функції з органами публічної влади, громадянським та економічним суспільством. При цьому значна частина повноважень має перейти саме інститутам громадянського суспільства, які мають зосередитися на виконанні таких функцій: інтеграційної – об'єднання індивідів, консолідація суспільства та зменшення соціальної напруги, досягнення взаєморозуміння, консенсусу між суперечливими і різноспрямованими інтересами і устремліннями індивідів, груп, асоціацій і рухів; стабілізаційної – збереження і зміцнення певних соціально-економічних умов стабільності різних сфер життєдіяльності індивідів і груп; пом'якшення впливу глобалізаційних процесів для громадян; з соціалізації – сприяння успішній соціалізації та самореалізації громадян; з легітимації – сприяння легітимації інститутів публічної влади і національної держави, надання допомоги державі в захисті національних інтересів на міжнародній арені та ін.

Ключові слова: інститути громадянського суспільства, глобалізація, взаємовідносини і взаємодія, органи публічної влади, суспільно-політичні трансформації, національна держава.

АННОТАЦИЯ

Белокопытов Д. В. Развитие взаимодействия органов публичной власти с институтами гражданского общества в условиях глобализации. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по государственному управлению по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Харьковский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины. – Харьков, 2017.

В диссертации рассматриваются теоретические основы и практические аспекты взаимодействия органов публичной власти с институтами гражданского общества в условиях глобализации.

Выяснено, что гражданское общество является сложным публично-политическим и социальным феноменом. Оно всегда выступает в дуалистической форме и состоит, с одной стороны, из публично-политического компонента, включающего сеть общественных организаций и структур, выходящих на публично-политическую арену: общественные движения, объединения, ассоциации и т. п., и направленных на решение проблем на макроуровне. С другой стороны – частного компонента, сформированного из образований, включающих граждан, объединенных по интересам для решения частных (локальных) проблем (микроуровень). На макро- и на микроуровне действуют институты гражданского общества, которые имеют различные правовые формы: политические партии, профсоюзы, церкви, органы самоорганизации, а также многие другие организации, включая ассоциации, фонды, организации профессионалов и т. п. Между тем главными системообразующими элементами являются неправительственные или общественные организации.

Ключевыми характеристиками институционализации деятельности для них являются постоянство (постоянный, а не временный характер деятельности), организованность (имеют относительно стабильную организационную структуру), саморегуляция (полностью ведут и контролируют свои дела), легальность (действие на основе закона и в рамках правового поля), плюрализм (добровольность вступления, свобода волеизъявления), независимость (от государства, бизнеса и т. д.) и публичность (открытое участие в общественной жизни).

Определено, что взаимодействие между государством и гражданским обществом в Украине прошло четыре основных этапа, обусловленных организационно-правовым обеспечением этого процесса. Первый этап – начальный (1992–1995 гг.): главное событие – принятие Закона Украины «Об объединении граждан». Второй этап – правовой регламентации (1996–2003 гг.): принятие Конституции Украины и многих других законов, регулирующих деятельность институтов гражданского общества. Третий этап – начало

налаживания взаимодействия (2004–2011 гг.): в этот период было регламентировано участие представителей общественных организаций в работе совещательных советов при органах власти, легализованы процедуры проведения общественных экспертиз, консультаций с общественностью и т. п. Четвертый этап – институционализация взаимодействия (2012 гг. – по настоящее время): в начале этого этапа был принят новый Закон Украины «Об общественных объединениях», а впоследствии утверждена новая Национальная стратегия содействия развитию гражданского общества в Украине на 2016–2020 гг., в которой определены конкретные меры по развитию кооперации и партнерства между институтами гражданского общества и органами публичной власти, содействие развитию различных форм демократии участия, общественной инициативы и т. п.

Выяснено, что институты гражданского общества в Украине еще не получили надлежащего развития, не стали реальными субъектами публичной политики и инструментом защиты прав и интересов граждан. Результаты проведенного экспертного опроса констатировали низкий уровень доверия граждан к большинству субъектов общественно-властных отношений, в том числе и к общественным организациям. Уровень осведомленности граждан о деятельности институтов гражданского общества невысок, при этом органы публичной власти не прилагают усилий и выказывают желания по привлечению общественных активистов к процессу принятия управленческих решений. Среди причин этого особого внимания заслуживают чрезмерная централизация, бюрократизация и политизация деятельности органов публичной власти на местном уровне. Насущными остаются и такие проблемы организационного обеспечения деятельности неправительственных организаций, как усложненность процедуры регистрации, отчетности и прекращения деятельности общественных организаций, несовершенство механизмов государственной поддержки их деятельности, отсутствие легализованных форм участия общественных институтов в цивилизованных формах лоббирования.

Доказано, что в условиях глобализации предстоит существенная трансформация функций государства. Она должна максимально уменьшить свое присутствие на региональном и местном уровнях, разграничив свои функции с органами публичной власти, гражданским и экономическим сообществами. При этом значительная часть полномочий должна перейти к институтам гражданского общества, которые должны сосредоточиться на выполнении следующих функций: интеграционной, т. е. функции объединения индивидов, консолидации общества и уменьшения социальной напряженности, достижения взаимопонимания, консенсуса между противоречивыми и разнонаправленными интересами и устремлениями индивидов, групп, ассоциаций и движений; стабилизирующей – сохранения и укрепления определенных социально-экономических условий стабильности различных сфер жизнедеятельности индивидов и групп; смягчения влияния глобализационных процессов для граждан; социализирующей – содействия успешной социализации и самореализации граждан; легитимизирующей –

содействия легитимизации институтов публичной власти и национального государства, оказания помощи государству в защите национальных интересов на международной арене; культурно-исторической – защиты национальных культурных традиций та ін.

Ключевые слова: институты гражданского общества, глобализация, взаимоотношения и взаимодействие, органы публичной власти, общественно-политические трансформации, национальное государство.

ANNOTATION

Bilokopytov D. Development cooperation of Public authorities with Civil society in the context of Globalization. – Manuscript.

Dissertation for getting a scientific degree of Candidate of Science in Public Administration following the specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Kharkiv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. – Kharkiv, 2017.

The thesis deals with theoretical principles and practical aspects of cooperation of public authorities with civil society in the context of globalization.

Proved that civil society is a complex public-political and social phenomenon. It always appears in dual form and consists, on the one hand, the public-political component, which includes a network of community organizations and structures that go to public political arena: social movements, unions, associations, etc., and are aimed at solving problems at the macro level. On the other hand – the private component, formed of formations that include citizens, united by interests to address private (local) problems (micro).

It is alleged that the process of globalization has held a significant transformation of state functions. It should minimize its presence at regional and local levels, separating the functions of public authorities, civil and economic society. Thus, much of the authority should go is civil society, which should focus on the following functions: integration – an association of individuals, consolidation of society and reduce social tension, mutual understanding, consensus between conflicting and widely differing interests and aspirations of individuals, groups, associations and movements; Stability – the preservation and strengthening of certain socio-economic conditions of stability various spheres of life of individuals and groups; mitigating the impact of globalization to citizens; sotsializuyuchy – facilitating the successful socialization and self-realization of citizens; legitimizing – to promote the legitimization of institutions of public authority and the national state to assist the state in protecting national interests in the international arena, and others.

Keywords: civil society, globalization, relations and cooperation, public authorities, social and political transformation, nation state.

Відповідальний за випуск *Дзюндзюк Вячеслав Борисович*

Підписано до друку 21.11.2016. Формат 60x84 ^{1/16}.
Папір офсетний. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
Зам. № 141/5.

Віддруковано з оригінал-макета в Харківському регіональному інституті
державного управління НАДУ при Президентіві України.
61001, м. Харків, просп. Московський, 75, тел. (057) 732-32-55